

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Maaseutupoliittinen selonteko on laadittu varsin hyvin ja monia eri näkökulmia huomioiden. Selonteko nostaa hyvin esille yhdistystoiminnan ja vapaaehtoistyön merkityksen maaseudulla. Myös Leader-toiminnan merkitys sekä yhteisöjen että elinvoiman kehittämisessä on tuotu esille, samoin kuin Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien aikanaan innovoima Nuoriso Leader toiminta, joka on levinnyt kiitettävästi myös muualle Suomeen.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Yhdistystoiminnan näkökulmasta voisi lisätä aktiivisen väestön vähentymisen vaikutuksen lisäksi myös sitä, että ihmiset yhä harvemmin ovat halukkaita sitoutumaan pitkäaikaisesti yhdistysten hallinnointitehtäviin. Popup-tyyppiseen vapaaehtoistyöhön voi kiinnostusta vielä löytyä, mutta hallitukseen on vaikea saada uusia toimijoita. Yhdistysten olemassaolo kuitenkin edellyttää myös toimivaa hallitusta.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Tässä olisi tarpeen avata myös erilaisten rahoitusten vähentymistä viime vuosina (mm. kulttuuri- ja sote-alan järjestöjen leikkaukset, kuntien rahoituksen kiristyminen, joka vaikuttaa kuntien mahdollisuuksiin tukea kolmatta sektoria sekä epävarma EU:n maaseuturahoituksen tulevaisuus). Rahoitusten vähentyminen vaikuttaa merkittävästi kolmannen sektorin kykyyn vastata yhteiskunnan heille luomiin paineisiin palvelujen tuotannossa. Pelkällä talkootyöllä ei palveluja pysty kolmaskaan sektori tuottamaan vaan rahallisia resursseja tarvitaan talkootyön organisointiin sekä fyysisten puitteiden luomiseen ja ylläpitämiseen.

Heikkouksissa ei tuoda esille erikseen palvelujen heikkoa ja yhä heikentyvää saavutettavuutta maaseudulla, vaikka tilannekuvassa on tuotu esille saavutettavien palvelujen tärkeä merkitys ihmisten maaseudulla pysymiseen ja sinne paluumuuttoon.

Järjestösektorille kohdistuva rahoituksen riittämättömyys nykyisellään ja sektorille kohdistuvat leikkaukset tulee huomioida myös ulkopuoliset uhat kohdassa. Edellä mainitut erilaisten rahoitusten leikkaukset, kuntien rahoituksen kiristyminen ja maaseuturahoituksen epävarma tulevaisuus luovat isoja yhteisvaikutuksia, jolloin kolmannen sektorin palveluntuottamiskyky tulee heikentymään.

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Visio on aika lattea. Siitä ei tule esille tulevaisuuden tavoitetila vaan se on enemmänkin iskulauseen tyyppinen. Visio voisi olla aktiivisempi ja kuvata sitä, mitä tehdään eikä sitä missä ollaan. Nyt tulee mielikuva, että maaseutu on mukana tulevaisuudessa, mutta se ei anna mielikuvaa maaseudusta aktiivisena tulevaisuuden muokkaajana ja tekijänä. Tekoäly ehdotti visioksi: "Maaseudut ovat kestävän kasvun, yhteiskunnallisen resilienssin ja oikeudenmukaisen siirtymän moottoreita – elinvoimaisia, monimuotoisia ja osallistavia yhteisöjä, jotka rakentavat koko Suomen tulevaisuutta." Ei ehkä täydellinen tuokaan, mutta kuvaa enemmän aktiivista toimijuutta.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Maaseutuvisio -luku tuntuu jotenkin kiireessä tehdyltä ja vajavaiselta verrattuna todella monipuoliseen ja laajaan tilannekuvaan. Miten siinä näkyy maaseudun ja sen tarpeiden moninaisuus ja selkeä tahtotila siitä, mihin pyritään?

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituks (24 kpl) olennaiset?

Kehittämissuositusten muotoilua voisi yhdenmukaistaa. Kehittämissuosituksen otsikossa olisi hyvä kuvata jo suoraan suositus eikä ilmaista vain osa-aluetta, mihin se liittyy. Esim.

KEHITTÄMISSUOSITUS 9: YPK-TOIMINTAMALLIN LAAJEMPI HYÖDYNTÄMINEN on muotoiltu hyvin, jolloin suositukset tulevat esille jo otsikosta. Esim. KEHITTÄMISSUOSITUS 12: OSAAMINEN JA TYÖVOIMA on muotoiltu huonommin, koska siitä selviää vain aihealue, mutta ei suositus. Osaamisen ja työvoiman varmistaminen olisi parempi muotoilu.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita, Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuuskokoa ja Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)

8, 9, 11, 15, 17

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Pelastustoimen saavutettavuus maaseutualueilla on varmistettava. Hyvinvointialueiden rahoitusta on suunnattava mm. siihen, että sopimuspalokuntalaisilla olisi kaikilla c-ajokortti, joka varmistaa kaluston liikkumisen. Maaseutualueilla erityisesti palokunnan toiminta on sopimuspalokuntalaisten ja vapaaehtoisten varassa. On raportoitu tilanteita, joissa palokunta ei ole päässyt palopaikalle vaadittavalla kalustolla c-ajokortillisten henkilöiden puutteen tai vähäisyyden vuoksi. Joillain alueilla Suomessa on rahoitettu vapaapalokuntalaisten c-ajokortteja Leader-rahoituksen kautta, mutta pelastustoimi kuuluu julkisten toimijoiden lakisääteisiin tehtäviin, joten se tulisi kaiken kattavasti myös rahoittaa hyvinvointialueiden omalla rahoituksella eikä EU-rahoituksella, jota ei ole tarkoitettu julkisten toimijoiden lakisääteisiin tehtäviin.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

17. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan edellytykset [Rahoitus on suurin yksittäinen toimenpide, jolla kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan perusedellytyksiä voidaan turvata. Yhdistyslailla ja varainhankinnan helpottamisella voidaan saada aikaan joitakin helpotuksia, mutta perusedellytykset vaativat aina rahoitusta, mikäli toiminnalla halutaan vähänkin laajempaa vaikuttavuutta.]

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Liitteessä on kuvattu paljon asioita. Sen voisi käydä vielä kertaalleen läpi, koska tekstissä on aika paljon toistoa (esim. luku 6.3). Liitettä saataisiin varmasti vielä tiivistettyä.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Kolmannen sektorin rahoituksen vähenemisestä on puhuttu viime vuosina paljon. Löytyisikö tähän jotain tilastoja? Samoin olisi mielenkiintoista saada mukaan tilastoja osallisuuden kokemuksesta ja sen muutoksista.

7. Muut täydennystarpeet

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

-

Hautala Riikka
Nouseva Rannikkoseutu ry